

¹⁵ Франко І. Переднє слово [до видання «Перебенді» Т. Г. Шевченка, Львів, 1889] / І. Франко // Зібрання творів: у 50 т. / редкол. : Є. П. Кирилюк (голова) та ін. – К. : Наук. думка, 1976–1986. – Т. 27. – С. 288–289.

¹⁶ Франко І. Азбучна війна в Галичині 1859 р. / І. Франко // Зібрання творів: у 50 т. / редкол. : Є. П. Кирилюк (голова) та ін. – К. : Наук. думка, 1976–1986. – Т. 47. – С. 573.

¹⁷ Франко І. Юрій Брандес / І. Франко // Зібрання творів: у 50 т. / редкол. : Є. П. Кирилюк (голова) та ін. – К. : Наук. думка, 1976–1986. – Т. 31. – С. 382.

¹⁸ Франко І. Ворог народу / І. Франко // Зібрання творів: у 50 т. / редкол. : Є. П. Кирилюк (голова) та ін. – К. : Наук. думка, 1976–1986. – Т. 28. – С. 216.

Резюме

Бунчук О. Б. Праворозуміння Івана Франка.

У статті, на підставі аналізу окремих філософських, політичних, економічних, історичних і літературознавчих праць І. Франка, розглянуто особливості праворозуміння письменника. Існуючі в Галичині на зламі XIX–XX ст. ст. теорії праворозуміння певною мірою відобразилися на Франкових поглядах щодо сутності права. Учений розмежовував поняття «право» та «закон», розумів право як таке, що пронизане ідеями гуманності та справедливості, регулює відносини між людьми, забезпечує волю і недоторканність особи. У поглядах І. Франка щодо сутності права визначальним є прикладний аспект. Мислитель, не вдаючись до оцінки типів праворозуміння, виявляв схильність до поєднання елементів природно-правового, соціологічного і формально-догматичного праворозуміння.

Ключові слова: І. Франко, право, джерела права, правовий звичай, закон, праворозуміння.

Резюме

Бунчук О. Б. Правопонимание Ивана Франко.

В статье, на основании анализа отдельных философских, политических, экономических, исторических и литературных работ И. Франко, проанализированы особенности правопонимания писателя. Существующие в Галичине на грани XIX–XX в.в. теории правопонимания некоторым образом отобразились на взглядах И. Франко о сущности права. Ученый разделял понятия «права» и «закона», понимал под правом явление, которое пронизано идеями гуманизма и справедливости, регулирует отношения между людьми, обеспечивает свободу и неприкосновенность лица. Во взглядах И. Франко о сущности права выражен прикладной аспект. Мыслитель, не оценивая типы правопонимания, был склонен к объединению элементов природно-правового, социологического и формально-догматического правопонимания.

Ключевые слова: И. Франко, право, источники права, правовой обычай, законы, правопонимание.

Summary

Bunchuk O. Ivan Franko's understanding of law.

In the article it is considered the features of Ivan Franko's understanding of Law on the basis of the analysis of individual philosophical, political, economic, historical and literary works of the writer. The theories of understanding of law which were existed in Halychyna at the turn of XIX and XX centuries, to a certain extent, were reflected in Franko's views on the essence of law. The scientist distinguished between the concepts of «law» and «act», understood the Law as permeated with the ideas of humanity and justice, that regulated relations between people, ensured the will and inviolability of the individual. The applied aspect of I. Franko's views on the essence of law is decisive. Without resorting to the evaluation of the types of legal thinking, the philosopher displayed tendency to combine elements of natural-legal, sociological and formal-dogmatic understanding of law.

Key words: I. Franko, law, law sources, customary law, acts, understanding of law.

УДК 34.01

Л. В. ВАКАРЮК

Людмила Василівна Вакарюк, кандидат юридичних наук, доцент, доцент Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

ДО ПИТАННЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ КАТЕГОРІЇ «ПРАВОВИЙ РЕЖИМ» В ЮРИДИЧНІЙ НАУЦІ

Незважаючи на те, що вчені, особливо вчені-теоретики та вчені-адміністративісти, досить давно займаються дослідженнями проблем правового режиму, єдиних підходів щодо сутності даного явища в юридичній науці так і не склалося. Варто зазначити, що процес формування спеціальних понять, які відображають інструментальні характеристики правової форми, такі як «правове регулювання», «механізм правового регулювання», «метод правового регулювання», «правовий режим» тощо, до сих пір не завершився, а сутність і зміст вказаних понять залишається дискусійним. У зв'язку з цим одним із пріоритетних завдань є подальший розвиток понятійного апарату, зокрема і поняття «правового режиму».

Проблемам правового режиму приділяли увагу відомі вчені як теорії права, так і галузевих наук, зокрема: С. С. Алексєєв, М. І. Байтін, Д. М. Бахрах, В. В. Белєвцева, В. М. Горшенєв, В. Б. Ісаков, А. М. Колодїй, О. В. Малько, М. І. Матузов, В. Я. Настюк, С. П. Погребняк, П. М. Рабінович, О. С. Родіонов, І. С. Самощенко, І. О. Соколова, Ю. О. Тихомиров, Е. Ф. Шамсумова та інші.

Метою статті є з'ясування підходів до розуміння категорії «правовий режим» та подальша теоретична розробка цього поняття.

Начала дослідження поняття «правовий режим» з'явилися ще в середині минулого століття в працях Н. Г. Александрова, С. Г. Березовської, І. С. Самощенко, в яких категорія «режим» використовувалася виключно для характеристики законності¹. Разом із тим дана концепція була сприйнята далеко не всіма вченими. Проти отождолення законності в якості режиму виступили такі вчені, як М. С. Строгович², О. С. Іоффе, М. Д. Шаргородський, В. В. Борисов³. Згодом В. Б. Ісаков у своїх працях, спеціально присвячених характеристиці правового режиму⁴, висвітлює його як соціальний режим деякого об'єкта, закріпленого правовими нормами і забезпеченого сукупністю юридичних засобів⁵.

Як зазначають Е. Ф. Шамсумова та Т. П. Мінка, своїм виникненням категорія «режим» зобов'язана політиці, державі та праву⁶. У їх сукупності і в силу свого багатства і різноманіття він (режим – вид. мною Л.В.) зумів відбити функціональний стан даної сукупності⁷. До останнього часу поняття «режим» найчастіше пов'язувалося лише з одним єдиним явищем, яке називається «політичний режим», що, безумовно, абсолютно точно вказує на вельми широкий політологічний аспект⁸.

Вчені, які досліджували правовий режим, у більшості підкреслюють, що термін «режим» започаткувався в теорії держави і спочатку мав виключно державно-політичний характер, а «перенесення даного поняття в юридичну науку і його різні інтерпретації пов'язані насамперед з феноменом держави, а точніше, з системою прийомів і способів здійснення державної влади»⁹.

У сучасній юридичній науці, зауважують українські вчені В. Я. Настюк та В. В. Белєвцева у своєму спільному монографічному дослідженні, поняття «режим» частіше розглядається як одна із найважливіших категорій юрисдикції. Підтримуючи теорію С. С. Алексєєва, вчені підкреслюють: коли при вивченні системи прав з'ясувалося, що для кожної його галузі характерний свій специфічний режим регулювання і саме в цьому режимі якраз концентрується юридична своєрідність галузі, то стало очевидним, що це поняття виражає визначальні, вузлові сторони правової дійсності¹⁰.

Досліджуючи у своєму дисертаційному дослідженні адміністративно-правові режими, Т. П. Мінка акцентує увагу на тому, що сутнісні ознаки галузей права визначають їх правовий режим, який органічно поєднує лише йому властиві предмет, метод, мету правового регулювання¹¹. Правовий режим науковець розглядає як органічну частину державного та політичного режимів. Водночас саме за допомогою правових режимів утверджуються та реально здійснюються політичні й державні режими. При цьому правові режими, як правило, безпосередньо відображають важливі елементи правової політики держави. Т. П. Мінка зауважує, що правовий режим – це невід'ємна якість влади, її устрою, функціонування, соціальної спрямованості¹². Разом із тим, говорячи про правовий режим як невід'ємну якість влади, передусім необхідно зазначити, що використання терміна «влада» з огляду на поділ влади не конкретно відображає суб'єктивну форму цієї самої влади, а отже, і правовий режим як невід'ємну якість влади, тим паче, коли йдеться про правовий режим відповідної галузі. Адже публічні і приватні інтереси різняться між собою. А інтерес визначає певний стимул до досягнення і реалізації мети, яка забезпечується відповідним правовим режимом. До речі, сама вчена зауважує, що зміст суспільних відносин і мета правового регулювання публічного та приватного права зумовлюють різний характер способів, прийомів правової регуляції (методів регулювання), а тому їхні правові режими є різними¹³. А як можуть різнопланові інтереси, що забезпечуються різними правовими режимами, характеризувати якість влади? Чи можна взагалі говорити про державний інтерес? Так, Ю. А. Тихомиров виокремлює державний інтерес лише тоді, коли йдеться про реалізацію національного суверенітету, національного інтересу. Публічний інтерес, в свою чергу, виражається у службі держави громадянському суспільству, захисту його інтересів і інтересів приватних осіб¹⁴. Таким чином, держава захищає публічний інтерес (інтерес особи і суспільства – вид. мною Л.В.) на внутрішньодержавному рівні, а в міжнародних відносинах відстоює національні інтереси свого народу¹⁵. Тільки в цьому випадку здійснюється гармонізація публічного і приватного інтересів і, відповідно, публічного і приватного режимів.

Критикуючи позицію І. С. Розанова, який визначає поняття правового режиму як сукупність правових актів, І. О. Соколова зауважує, що правовий режим не може бути зведений до системи нормативно-правових актів, юридичних актів у цілому, оскільки виступає їх змістовною характеристикою, з чим ми також повністю погоджуємося¹⁶. Так, І. О. Соколова підкреслює, що правовий режим характеризує спрямування правового регулювання, виступає його «властивістю», «порядком», «напрямом», «характером», що визначає змістовні особливості всіх елементів механізму правового регулювання, у тому числі й відповідних правових актів, через їх приналежність до певного типу правового регулювання, домінування тих чи інших методів та способів правового регулювання. З даним твердженням можна погодитися частково. Дійсно, правовий режим виступає властивістю правового регулювання його порядком, характером. Разом із тим викликають певні зауваження положення про те, що правовий режим характеризує спрямування правового регулювання, виступає його напрямом.

На нашу думку, правовий режим характеризує більшою мірою не формальну ознаку – напрям правового регулювання, а більше матеріальний критерій – ступінь сприятливості чи несприятливості, відповідний

клімат, в якому реалізуються права і обов'язки і забезпечуються інтереси учасників суспільних відносин. Так, С. С. Алексєєв з цього приводу зауважує, що кожен правовий режим є все ж таки «режим», і його поняття несе в собі основні сенсові відтінки цього слова, в тому числі й те, що правовий режим виражає ступінь жорсткості юридичного регулювання, наявність відомих обмежень і пільг, допустимий рівень активності суб'єктів, межі їх правової самостійності¹⁷.

Як стверджує Н. Д. Гетьманцева, правовий режим повинен забезпечити бажаний соціальний ефект, оскільки саме він втілений у відповідних способах, засобах і прийомах, тобто методи правового регулювання, який, завдяки впливу на свідомість і поведінку суб'єктів, показує спосіб і шлях до відповідного, як правило, результату¹⁸. Тому саме правовий режим, поряд з методом правового регулювання, дозволяє дати відповідь на питання про те, завдяки чому і як право регулює суспільні відносини.

Розмежовуючи правовий і юридичний режим, С. С. Алексєєв підкреслює, що в основі юридичних режимів лежить той чи інший спосіб правового регулювання, а в рамках правового режиму завжди беруть участь усі способи правового регулювання. Наведене положення вченого заслуговує на увагу, адже коли йдеться про галузевий юридичний режим, то законодавець програмує в законах та інших нормативних актах мету, завдання і визначає, шляхом відповідного способу регулювання, сферу державного чи договірної впливу. Таким чином, задається і відповідний режим стосовно певної групи суспільних відносин чи об'єкта регулювання, який втілюється у відповідні способи, що є складовою методу правового регулювання і визначає «лице» правового регулювання, створює специфічну направленість, настрій у регулюванні. Тобто, втілюючись у відповідний спосіб правового регулювання – імперативний (державний) чи диспозитивний (договірний) юридичний режим відповідної галузі забезпечує саме той бажаний соціальний ефект, клімат, умови, які необхідні для досягнення кінцевої мети, запрограмованого законодавцем результату. Тому цілком доречним є вислів О. І. Соколової про те, що правовий режим покликаний забезпечити настання бажаного соціального стану, є не стільки результатом, скільки врегульованим правовими нормами шляхом до досягнення результату¹⁹.

Досліджуючи адміністративно-правові режими, Н. В. Коваленко зазначає, що інструментом динамічних змін мають бути адміністративно-правові режими, як сукупність нормативно-правових приписів і юридично закріплених прав і обов'язків, що забезпечують такий порядок діяльності державних органів і громадських об'єднань, який найбільш адекватно відповідає інтересам забезпечення громадянської безпеки і охорони належного порядку в конкретній сфері адміністративно-публічного управління²⁰. Навряд чи можна зводити адміністративно-правові режими виключно до сукупності нормативно-правових приписів і юридично закріплених прав і обов'язків. Із таким підходом важко погодитися, оскільки юридичний (правовий) режим галузі визначає змістовні особливості всіх елементів методу правового регулювання, а правовий режим (об'єктом якого є правове життя суспільства) визначає змістовні особливості всіх елементів механізму правового регулювання, «у тому числі й відповідних правових актів, через їх приналежність до певного типу правового регулювання, домінування тих чи інших методів та способів правового регулювання». «Правовий режим не може бути зведений до системи нормативно-правових актів, юридичних актів в цілому, оскільки виступає їх змістовною характеристикою»²¹.

Дослідивши правовий режим з точки зору теоретичного виміру, Г. С. Беляєва дійшла висновку, що правовий режим можна визначити як особливий порядок правового регулювання суспільних відносин, що ґрунтується на певному поєднанні правових засобів і способів правового регулювання, гарантій і принципів, що створює сприятливі (несприятливі) умови для задоволення інтересів суб'єктів права і направлений на досягнення оптимального соціально-значущого результату²². При цьому виникають певні питання: як можуть гарантії і принципи створювати не тільки сприятливі, а й несприятливі умови для задоволення інтересів суб'єктів права; і чи можуть бути задоволені інтереси суб'єктів права та досягнуті соціально-значущі результати при постановці такого питання.

Д. Д. Коссе, проаналізувавши значення та сутність правового режиму у правовій системі України, дійшов висновку, що правовий режим можна розглядати як порядок регулювання, який виражений у різнонаправленому комплексі правових засобів, що характеризують особливе поєднання взаємодіючих між собою дозволів, заборон, а також позитивних зобов'язань, які створюють особливу спрямованість правового регулювання²³. Автор акцентує увагу саме на різнонаправленому комплексі правових засобів. При цьому не зрозуміло, що саме автор вкладає в дане поняття і чому комплекс правових засобів є різнонаправлений. Навряд чи таке трактування словосполучення «різнонаправлений комплекс правових засобів» охоплює суть і основні параметри проблеми. Адже системний характер правового регулювання передбачає єдину мету.

Як бачимо, існують різні форми інтерпретацій досліджуваного правового явища і відповідний плюралізм думок дослідників. Це пояснює лише багатогранний аспект даної проблеми, її складність та науковий інтерес до досліджуваного явища. Існування такого різноманіття щодо поняття і сутності правового режиму різних представників юридичної науки є абсолютно не випадковим. Адже на визначення правового режиму впливають як об'єктивні, так і суб'єктивні фактори, серед яких чільне місце посідають роль і місце держави в політичній системі суспільства, її мета і завдання перед суспільством, що зумовлені формою правління, державного устрою, історичними, економічними, соціальними, культурними чинниками, правовою культурою, правовою свідомістю суспільства, його ментальністю. На визначення галузевого режиму впливають зокрема такі чинники, як предмет, метод, принципи правового регулювання галузі права, вид об'єкта, правовий статус суб'єкта тощо.

Звичайно, в численних монографіях, дисертаційних дослідженнях, навчальних посібниках і наукових статтях як з теорії права, так і галузевих наук, як радянського періоду, так і більш пізнього, а відтак сучасного періоду розвитку юридичної науки, пропонуються і деякі інші варіанти визначення одного із ключових понять юридичної науки, яким є правовий режим, але всі вони в цілому зводяться до того, що правовий режим є порядком регулювання, що й виступає квінтесенцією будь-якого визначення даного терміна.

Отже, можемо зробити висновок, що «режим», як категорія юриспруденції, досліджується і розкривається в трьох основних аспектах: на теоретико-правовому, державно-правовому і галузевому рівнях. На теоретико-правовому рівні режим найчастіше досліджується в рамках теорії правового регулювання та режиму законності. На державно-правовому рівні режим досліджується і розкривається в рамках теорії форми держави і ототожнюється, як правило, з поняттям відповідної форми правління держави та нерідко трактується як політико-правовий, або державно-правовий режим. Вказані дослідження пов'язуються, як правило, інституціональним і соціологічним підходами. Галузевий аспект досліджує і розкриває правові режими, що функціонують в окремих сферах суспільних відносин, врегульованих відповідними нормами права (конституційного, адміністративного, земельного, екологічного, цивільного, сімейного, трудового, фінансового, процесуального, кримінального та інших галузей права).

Різні підходи до дослідження, інтерпретації та розкриття такого правового явища, як «режим», повинні розглядатися як такі, що доповнюють один одного і виявляють, власне, недоліки один одного. Але усі вони виходять із об'єктивно існуючої суспільно-економічної формації держави і відповідних етапів у розвитку громадянського суспільства. Саме тому при розкритті і формулюванні правового режиму обов'язково беруться до уваги історичні, економічні, політичні, соціальні, культурні фактори, ментальність самого народу зокрема і правова система суспільства загалом.

¹ Александров Н. Г. Право и законность в период развернутого строительства коммунизма / Н. Г. Александров. – М.: Госюриздат, 1961. – С. 107.

² Строгович М. С. Основные вопросы советской социалистической законности / М. С. Строгович. – М.: Наука, 1966. – С. 16.

³ Иоффе О. С. Вопросы теории права / О. С. Иоффе, М. Д. Шаргородский. – М.: Госюриздат, 1961. – С. 260–274; Борисов В. В. Социалистическая законность и правопорядок советского общества / В. В. Борисов. – Саратов: Изд-во Саратовского ун-та, 1962. – 67 с.

⁴ Исаков В. Б. Правовые режимы и их совершенствование / В. Б. Исаков // XXVII съезд КПСС и развитие теории права. – Свердловск, 1982. – С. 34–39.

⁵ Исаков В. Б. Механизм правового регулирования и правовые режимы / В. Б. Исаков // Проблемы теории государства и права: учеб. – М., 1987. – С. 258–259.

⁶ Шамсумова Э. Ф. Правовые режимы (теоретический аспект): дисс. ... канд. юрид. наук / Э. Ф. Шамсумова; Уральский юрид. институт МВД России. – Екатеринбург, 2001. – С. 14; Мінка Т. П. Адміністративно-правові режими та їх забезпечення органами внутрішніх справ: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Т. П. Мінка. – Дніпропетровськ: Дніпропетровський держ. ун-т внутр. справ, 2011. – С. 49.

⁷ Там само.

⁸ Шамсумова Э. Ф. Вказана праця. – С. 18.

⁹ Султыгов М. М. Конституционно-правовой режим ограниченной государственной власти: дисс. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01 / Мочха Магомедович Султыгов. – СПб., 2005. – С. 23–24.

¹⁰ Настюк В. Я. Адміністративно-правові режими в Україні: моногр. / В. Я. Настюк, В. В. Белевцева. – Х.: Право, 2009. – С. 11.

¹¹ Мінка Т. П. Адміністративно-правові режими та їх забезпечення органами внутрішніх справ: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Т. П. Мінка. – Дніпропетровськ, Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2011. – С. 100.

¹² Там само.

¹³ Там само. – С. 105.

¹⁴ Тихомиров Ю. А. Публичное право: падение и взлеты / Ю. А. Тихомиров // Государство и право. – 1996. – № 1. – С. 5.

¹⁵ Матейкович М. С. Законные интересы в конституционном праве / М. С. Матейкович, В. А. Горбунов. – М.: Норма: ИНФРА-М, 2011. – С. 65.

¹⁶ Соколова І. О. Правовий режим: поняття, особливості, різновиди: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 / Ірина Олександрівна Соколова. – Х., 2011. – С. 34.

¹⁷ Алексеев С. С. Собрание сочинений: в 10 т. Справоч. том. / С. С. Алексеев. – М.: Статут, 2010. – Т. 6: Восхождение к праву: Поиски и решения. – С. 186.

¹⁸ Гетьманцева Н. Д. Правове регулювання трудових відносин в сучасних умовах господарювання: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.05 / Ніна Дмитрівна Гетьманцева. – К., 2016. – С. 34.

¹⁹ Соколова І. О. Вказана праця. – С. 27.

²⁰ Коваленко Н. В. Адміністративно-правові режими: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Наталія Володимирівна Коваленко. – Запоріжжя, 2017. – С. 115.

²¹ Гетьманцева Н. Д. Вказана праця. – С. 34.

²² Беляева Г. С. Правовой режим в общетеоретическом измерении: моногр. / Г. С. Беляева. – М.: Юрлитинформ, 2013. – С. 40.

²³ Коссе Д. Д. Значення та сутність правового режиму в правовій системі України / Д. Д. Коссе // Часопис Київського університету права. – 2010. – № 2. – С. 28.

Резюме

Вакарюк Л. В. До питання інтерпретації категорії «правовий режим» в юридичній науці.

Стаття присвячена висвітленню розуміння категорії «правовий режим» представниками юридичної науки. Автором наголошується, що різні підходи до дослідження, інтерпретації та розкриття такого правового явища, як «режим», повинні розглядатися як такі, що доповнюють один одного і виявляють, власне, недоліки один одного.

Ключові слова: режим, державний режим, політичний режим, правовий режим, порядок регулювання.

Резюме

Вакарюк Л. В. К вопросу интерпретации категории «правовой режим» в юридической науке.

Статья посвящена освещению понимания категории «правовой режим» представителями юридической науки. Автором отмечается, что различные подходы к исследованию, интерпретации и раскрытию такого правового явления, как «режим», должны рассматриваться как дополняющие друг друга и обнаруживающие, собственно, недостатки друг друга.

Ключевые слова: режим, государственный режим, политический режим, правовой режим, порядок регулирования.

Summary

Vakaryuk L. On the question of interpretation of the category «legal regime» in legal science.

The article is devoted to the clarification of the understanding of the category «legal regime» by representatives of legal science. The author emphasizes that different approaches to the study, interpretation and disclosure of such a legal phenomenon as a «regime» should be regarded as complementary and reveal, in fact, the shortcomings of each other.

Key words: regime, state regime, political regime, legal regime, regulation.

УДК 340

В. А. СІЧЕВЛЮК

*Володимир Антонович Січевлюк, докторант
Інституту держави і права ім. В. М. Корецького
НАН України*

ЕТАПИ ЕВОЛЮЦІЇ КАТЕГОРІЇ «ПРАВОВА СУБ'ЄКТНІСТЬ»

Свого часу Геракліт Ефеський, який вважається першим діалектиком в історії філософії, зазначив, що космос завжди був, є та буде вічно живим вогнем, таким, що мірами запалюється та мірами згасає¹. Тим самим великий грецький філософ підкреслював рухливий та високоенергетичний, як вогонь, характер буття, властивий природі та суспільству, а також логосу, скерованого на їх когнітивне опанування, на пізнання людини та на саморефлексію.

Правова реальність, як і юридична наука, також позначена відбитком постійних та взаємопов'язаних змін. Останні, як вважається, є прогресивними, тобто відбуваються вони у вигляді ускладнення і поступального якісного розвитку системи правових явищ; відповідним чином розвивається і пізнання правової реальності. Воно, починаючи з другої половини XIX ст., досягло наукового рівня загальної теорії права, ядро якої утворили категорії (концепти найвищого рівня узагальнення, що визначають змістовне наповнення та системні взаємозв'язки менш абстрактних понять кожної науки). Серед них однією з ключових постала категорія «правова суб'єктність», якою конкретизується абстрактний статус існування певного індивіда чи спільноти власне як суб'єкта права.

Застосування категорії «правова суб'єктність» дає змогу дослідити особливості кожного суб'єкта права через висвітлення специфіки змісту, обсягу та способу використання легітимно доступного йому правового ресурсу. Розкриття розуміння та методологічного потенціалу цієї категорії може мати місце у межах загальної теорії права (і тоді деталізуються абстрактні характеристики загального, особливого та окремого суб'єкта права безвідносно до його індивідуальної галузевої належності), а може відбуватися й на рівні галузевої доктрини, зокрема шляхом теоретичного осмислення прикладної специфіки галузевої суб'єктності, що «виростає» із відповідного законодавства та з інших галузевих джерел права. Зауважимо, що для галузевих доктрин є характерним оперування власними системами категорій та підпорядкованими їм сукупностями понять, і досить часто їх розуміння не до кінця кореспондується із сутнісними абстрактами загальної теорії права.

Слід відзначити буттєву стабільність правової суб'єктності як реального явища, що, демонструючи різноманітні форм об'єктивізації, постійно зберігало та зберігає у ньому первинну ідентичність своєї сутності. Аналогічною ознакою наділене також і ідеальне відображення цього предмета пізнання у сфері гносеологічно-правової реальності, втілене у вигляді категорії «правова суб'єктність». Таку ситуацію добре характеризує інший широко відомий вислів Геракліта про кожен раз нові хвилі єдиної річки, які набігають на людину, що увійшла до неї².